

Давидова С.В.

аспірант,

Науковий керівник: Ізбаш С.С.

кандидат педагогічних наук, доцент,

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

РОЛЬ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ УЧИТЕЛІВ

Метод проектів зародився ще в 20-ті роки минулого століття в США. Його називали також методом проблем. Він ґрунтувався на ідеях прагматичної педагогіки американського філософа і педагога Джона Дьюї; його учень і послідовник В. Кіпатрік визначив суть методу проектів як «від душі виконуваний задум».

Основоположники методу проектів пропонували будувати навчання на активній основі, через доцільну діяльність учня, спираючись на його особисту зацікавленість саме в цьому знанні для досягнення саме цієї мети. Дуже важливим, навіть принциповим, було запропонувати дітям проблему, взятую з реального життя і значущу для них. Для вирішення такої проблеми учневі буде необхідно застосувати знання, які вже у нього є, так і нові знання, якими йому належить оволодіти безпосередньо в ході роботи [8, с. 4].

Певні наукові матеріали з проектної діяльності з'явилися у 30-50-ті роки, у 40-х роках метод проектів заявляється у мистецтві, у 60-х роках у працях Л.П. Арістової, М.О. Данилова, Б.П. Єсипова з'явився інтерес до групової форми навчання, вивчення проблеми пізнавальної активності та самостійності. У 70-ті роки важливий напрям досліджень Ю.К. Бабанського, Х.Й. Діймете, І.Я. Лернера, О.М. Олексюка був пов'язаний з навчально-пізнавальною діяльністю учнів в умовах колективної, групової, індивідуальної роботи. З'явилися дослідження В.К. Дьяченка, В.В. Котова, Т.О. Цукермана, О.Г. Ярошенка, які були пов'язані загальними принципами організації групової навчальної діяльності.

У сучасній педагогічній діяльності Н.М. Анісімова, Л.А. Байдунова, І.Д. Бех, В.О. Білоусова, А.М. Бойко, С.Л. Венедиктова, С.І. Гончаренко, М.В. Елькін, С.С. Ізбаш, В.І. Карамушка, А.В. Киричук, О.С. Коберник, О.Г. Колесніков, В.Г. Кремінь, Ю.І. Мальований, Є.С. Полат, Т.В. Шапошнікова особливу увагу в своїх працях приділили проблемам сучасного виховання та впровадження проектних технологій в процес навчання та виховання.

Звернемося до самого поняття «проект», «проектна діяльність», «навчальний творчий проект».

Проект – це поєднання послідовних, цілеспрямованих, взаємопов'язаних дій, спрямованих на досягнення чітко визначеного результату в умовах обмеженого проміжку часу і коштів.

Проектна діяльність – це керовані зміни вихідного стану об'єкту, на які потрібні час, фінансові витрати, певні ресурси [2, с. 6].

Навчальний творчий проект – це самостійно розроблений та виготовлений (матеріальний чи інтелектуальний) продукт від ідеї до її втілення, виконується під контролем та з консультацією викладача [7, с. 229].

Поруч з поняттям «проект» у психолого-педагогічній літературі повною мірою використовуються і поняття «проектна діяльність», «творча проектна діяльність», «проектне навчання», «метод проектів». В одному випадку проектна діяльність розглядається як частина навчальної діяльності, що включає в себе елементи ігрової, пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної, перетворюючої, творчої та практичної діяльності. Вона несе в собі всі якості діяльності, тому в її структурі можна виділити такі компоненти, як мотив, мета, способи, засоби, предмет, результат [6, с. 10].

Інші автори під проектним навчанням розуміють таке навчання, при якому під керівництвом та за підтримки вчителя здійснюється активна творча самодіяльність учня в процесі його навчання. «Практичне навчання, – відзначає Т.Є. Бацаєва, – розуміється як можливість для кожного школяра безперервно та послідовно розвиватися та вчитися (саморозвиватись) на шляхах засвоєння таких цінностей, як майстерність, інтелектуальні та творчі здібності» [1, с. 4].

У контексті нашого дослідження розглянемо поняття «творчі проекти». Метою проектів даного типу є отримання творчого продукту – газети, твору, альманаху, відеоролика, свята, експедиції і т.д. Відмінною особливістю творчих проектів є те, що вони не вимагають детально розробленої структури спільної діяльності учнів і педагогів, вона тільки намічається і розвивається відповідно до кінцевих результатів. Однак дані проекти вимагають продуманості форми і структури кінцевого результату: сценарію свята, плану твору або статті, дизайну та рубрик газети тощо [10, с. 16].

Хоча творчі проекти є окремим видом проектування, багато науковців погоджуються з тим, що майже кожний проект має творчі аспекти.

Як зазначає Л.І. Колесникова, педагогічне проектування розуміється як нерегламентована, творча, поліфункціональна діяльність, що виконує аналітичну, прогностичну, конструктивну, організаційну і рефлексивну функції [5, с. 13].

Технологія проектування – це розв'язання студентом або групою студентів певної проблеми, яке передбачає, з одного боку, використання

різноманітних методів і засобів навчання, а з другого – інтегрування знань та умінь з різних галузей науки, техніки, мистецтва [9, с. 58].

Проектна діяльність, що реалізується через мотивоване залучення учнів до розробки проектів, є у наш час альтернативним шляхом в освіті, що дозволяє комплексно уникати недоліків традиційного навчання, зважаючи на додаткові переваги, до яких можна віднести: свідому спрямованість, яка дозволяє реалізовувати проект; реальне включення учня не тільки у осмислення навколишньої дійсності, але й перетворення її; можливість вирішувати проблеми та реалізовувати ідеї особисто значимі для учня; одержання реальних результатів своєї праці; поступове освоєння технології особистого проектування своєї освіти, майбутньої професійної діяльності, вирішення життєво важливих питань; вільне творче самовираження учнів, не обмежене межами предмету; відчуття реальної користі від розробленого та впровадженого проекту; свобода вибору тем та ідей проектів; необхідність використання при розробці проектів не тільки знань із різних предметів, але і вихід далеко за межі змісту освіти; використання значної за обсягом та складністю додаткової літератури при розробці проекту; велика варіативність у застосуванні проектування [4, с. 18].

М.В. Елькін зазначає, що проектна діяльність студентів забезпечує пріоритет надпредметних соціально значимих знань і умінь, що найбільше відповідає парадигмі особистісно-орієнтованої освіти, тому що саме ці знання і вміння дозволяють молоді упродовж життя успішно реалізуватися у професійній діяльності [3, с. 82].

Таким чином, на основі теоретичного аналізу можна зробити висновки, що у процесі творчої проектної діяльності у студентів формуються уміння та навички проектування майбутньої педагогічної діяльності, до нетипового розв'язання поставлених задач, розвиваються комунікативні здібності, творчо-креативне мислення, здібності до колективної діяльності. Це дозволить майбутнім учителям, на нашу думку, здійснювати педагогічну діяльність на високому рівні педагогічної майстерності. Метод проектів, зокрема творчих, вивчався у дослідженнях українських та зарубіжних науковців, він довів свою ефективність і багатогранність у формуванні професійної компетентності учителя, але ще лишає багато питань й можливостей для досліджень. В подальшому доцільно більш детально вивчити застосування методу творчих проектів у системі образотворчої освіти, що потребує окремого наукового дослідження, обґрунтувати інноваційні педагогічні технології формування професійної компетентності учителів образотворчого мистецтва засобами творчої проектної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бацаева Т.Е. Психолого-педагогические условия подготовки будущих учителей начальных классов к руководству творческой проектной деятельностью: Автореф. ... канд.пед.наук: 13.00.01 – общая педагогика / Т.Е. Бацаева – Брянск: БГПД, 1998. – 19 с.
2. Білоус В.С. Проектна діяльність – важлива складова розвитку бібліотеки та професійного зростання бібліотекарів : методичні рекомендації / В.С. Білоус. – Вінниця, 2014. – 80 с. – (Серія «Основи бібліотечно-бібліографічних знань»).
3. Елькін М.В. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя географії засобами проектної діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Елькін Марк Веніамінович – К., 2005. – 260 с.
4. Избаш С.С. Проектна діяльність як фактор соціально-професійної адаптації студентів педагогічного університету: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Избаш Світлана Сергіївна – К., 2007. – 204 с.
5. Колесникова Л.И. Совместное проектирование как фактор профессиональной компетентности преподавателя педагогического комплекса: Автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Л.И. Колесникова Иркутск, 2002. – 20 с.
6. Пархоменко Е.Н. Профессиональное самоопределение учащихся 5-7 классов в процессе творческой проектной деятельности: Автореф. ... канд. пед. наук – 13.00.01: – общая педагогика, история педагогики и образования / Брянский гос. пед. ун-т. – Брянск: БГПУ, – 2001. – 18 с.
7. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. Т.1. / Г.К. Селевко – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
8. Ступницкая М.А. Что такое учебный проект? / М. А. Ступницкая. – М.: Первое сентября, 2010. – 44 с.
9. Федорчук Е.І. Сучасні педагогічні технології. Навчально-методичний посібник / Е.І. Федорчук. Кам'янець-Подільський: АБЕТКА, 2006. – 212 с.
10. Яковлева Н.Ф. Проектная деятельность в образовательном учреждении. учеб. пособие. – 2-е изд., стер. / Н.Ф. Яковлева – М.: ФЛИНТА, 2014. – 144 с.